

Longread

Van Prinsjesdag naar de gemeenteraadsverkiezingen 2022

De magere miljoenennota 2022 geeft het sociaal domein weinig extra steun en armslag. Gemeenten staan er vooralsnog alleen voor. Het Rijk zorgt nauwelijks voor het flankerende rijksbeleid dat gemeenten nodig hebben om alle oude en vooral ook nieuwe uitdagingen op te pakken.

Lex Staal, directeur Sociaal Werk Nederland: "Des te belangrijker is het dus voor sociaalwerkorganisaties om als kenner van wijken en buurten met visie en daadkracht straks de gemeenteraadsverkiezingen in te gaan. Sowieso worden de komende gemeenteraadsverkiezingen een belangrijk ijkpunt. Want wat gaan politieke partijen daadwerkelijk doen om lokaal invulling te geven aan het gewenste nieuwe leiderschap, aan het herstel van vertrouwen in de overheid en aan de terugkeer van de menselijke maat?"

Dat nieuwe leiderschap zullen gemeenten vooral zélf moeten vormgeven. Staal: "Maar voor vertrouwensherstel en voor de menselijke maatvoering kunnen ze het best aankloppen bij het sociaal werk. U weet wel waarom."

De belangrijkste trends in het sociaal domein én wat sociaal werk op dat punt te bieden heeft zijn:

- De noodzaak van een grootscheepse meerjarige wijkenaanpak wordt breed onderschreven (en sociaal werkers moeten daarin een belangrijke rol krijgen)
- Opgroeien: de kansengelijkheid krijgt steeds meer aandacht (en meer samenwerking tussen onderwijs en kinder-/jongerenwerk is daartegen een beproefd recept)
- De omslag van zorg naar preventie krijgt geleidelijk vorm (maar daar mag best een tandje bij)
- Steeds meer instanties werken aan bestaanszekerheid en een leven zonder schulden (met sociaal raadlieden als vooruitgeschoven posten)
- De komende jaren krijgen gemeenten er een stroom aan nieuwe taken bij: de wet Inburgering, de energieopgave, vergrijzing, groeiende woningnood en nog veel meer (gebruik de bestaande sociale infrastructuur om die vloedgolf op te vangen; die moet dan wel worden versterkt).

Staal: "Bij belangrijke thema's als sterke wijken, armoede en bestaanszekerheid en onderzoek naar wat effect sorteert, werkt Sociaal Werk Nederland steeds meer en met steeds meer resultaat samen met overkoepelende gemeentelijke organisaties als VNG, Divosa, Aedes en NDSD."

Maar last but not least: zijn er genoeg sociaal werkers om deze stijgende vraag naar sociaal werk op te vangen? Uiteraard heeft Sociaal Werk Nederland gepleit voor meer geld voor het sociaal domein. Met deze thema's op het vizier hebben we de belangrijkste passages uit de miljoenennota 2022 voor u op een rij gezet.

- [Hier vindt u de miljoenennota 2022](#)

Miljoenennota 2022: Veerkracht en verder bouwen...

Onder dat motto stelt het kabinet dat de Nederlandse economie zich met een groei van 3,5 procent in 2022 'opvallend snel herstelt van de coronacrisis.' Vanwege de demissionaire status doet het kabinet alleen gerichte investeringen op terreinen waar dat niet kan wachten. Geld gaat naar maatregelen om de klimaatverandering verder tegen te gaan. Ze investeren in de aanpak van criminaliteit, veiligheid en bescherming van bedreigde personen en een hogere bouwproductie in verband met de woningnood.

Troonrede

Koning Willem Alexander stelde in de Troonrede dat 'gedurende de pandemie (...) groepen die al kwetsbaar waren, nog harder zijn getroffen door alle maatregelen. Denk aan kwetsbare ouderen in een instelling of thuis, of mensen met een zwakke gezondheid of een beperking. Voor hen kwam de kwaliteit van leven in coronatijd nog meer onder druk te staan. Voor veel jongeren en jongvolwassenen dreigt na anderhalf jaar leven met de handrem erop een valse of vertraagde start in opleiding en werk. In de afgelopen jaren is de nodige aandacht uitgegaan naar het tegengaan van eenzaamheid, de aanpak van schulden en het stimuleren van kansengelijkheid in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Die inzet blijft nodig.'

Vanwege corona geld naar...

Vooruitlopend op noodzakelijke keuzes voor de lange termijn, stelt de regering tot eind 2023 ruim 8 miljard euro beschikbaar om onderwijsachterstanden in te lopen die in de coronaperiode zijn ontstaan: 'Het is belangrijk dat scholen daarbij ook aandacht geven aan de sociale en emotionele gevolgen die deze periode op leerlingen en studenten heeft gehad.'

Voor de jeugdzorg is volgend jaar 1,3 miljard euro extra beschikbaar, om knelpunten op te lossen en tegelijkertijd structurele verbeteringen te realiseren.

En ook voor hulp aan mensen met problematische schulden vanwege corona of de toeslagenaffaire, is in de begroting extra geld opgenomen.

De overspannen woningmarkt

Hoe wordt een betaalbare woning weer bereikbaar voor iedereen en vooral voor starters? Dankzij eerdere financiële impulsen worden meer dan honderdduizend nieuwe woningen gebouwd. De regering stelt nog eens 1 miljard euro extra beschikbaar om te zorgen dat er doorgebouwd kan worden.

Aanpak georganiseerde misdaad en kwetsbare wijken versterken

De rechtsstaat is het fundament onder de vrije en democratische samenleving, die al zo lang kenmerkend is voor ons land. Maar de Nederlandse rechtsstaat staat onder druk. De georganiseerde misdaad wordt steeds meedogenlozer en gewelddadiger. De schokkende moord op Peter R. de Vries is in deze ontwikkeling een nieuw dieptepunt.

Criminele organisaties moeten worden opgerold, hun leiders opgepakt en crimineel geld afgepakt. (...) Tegelijkertijd moeten kwetsbare wijken worden versterkt, is het belangrijk dat jongeren via scholing en werk worden toegerust om niet in criminaliteit te vervallen, en moeten mensen worden beschermd die zich voor onze rechtsstaat inzetten. Hiervoor komt per jaar ongeveer een half miljard euro extra beschikbaar.

Begroting AZ, Algemene Zaken

Het ministerie van Algemene Zaken heeft extra campagnekosten voor VWS

(coronagerelateerde voorlichting) begroot.

Sociaal Werk Nederland heeft ministeries geadviseerd de buurt in te trekken.

Begroting BZK, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Duurzaam wonen en leven in heel Nederland

Met herstel in zicht is het tijd om door te pakken op de grote opgaven die randvoorwaardelijk zijn voor het economisch herstel: verbetering van de leefomgeving, de energietransitie, de woningbouwopgave, leefbaarheid en ontwikkeling van gebieden en de betaalbaarheid van wonen.

Deze vraagstukken komen samen in de fysieke leefomgeving omdat ze een claim leggen op onze schaarse ruimte. Om deze opgaven echt aan te pakken zijn structurele maatregelen nodig. Daarom vragen deze opgaven een brede en integrale aanpak waarbij Rijk, regio en sectoren samen gebiedsgericht aan de slag gaan.

Om te zorgen dat iedereen prettig kan wonen ligt er een grote bouwopgave. De opgave om meer woningen te bouwen is groot. Er is nu een tekort van 279.000 woningen en dat aantal neemt de komende jaren eerst toe. Om de bouwopgave van 900.000 woningen te realiseren in de periode tot 2030 zijn flinke investeringen nodig. Dit kabinet stelt de komende 10 jaar € 100 miljoen per jaar beschikbaar om de woningbouw extra te stimuleren.

Sociaal Werk Nederland heeft megeschreven aan de [Actieagenda Wonen](#), en neemt nog steeds deel aan werkgroepen. We bepleiten een sociale [energietransitie](#), aandacht voor energiearmoede en blijven aandacht genereren voor 'wonen en bijzonder doelgroepen'.

Om de bouw van de 900.000 woningen te realiseren, zet BZK in op drie pijlers: de veertien grootschalige woningbouwgebieden, de Woningbouwimpuls en door de randvoorwaarden op orde te krijgen.

Allereerst via de veertien grootschalige woningbouwlocaties. Deze gebieden zijn essentieel om continuïteit en de benodigde schaal van de woningbouw te garanderen en innovatie te stimuleren. Ze zijn belangrijk voor de steden en voor marktpartijen om te blijven investeren. Het zijn stuk voor stuk complexe, grootschalige gebiedsontwikkelingen, vaak binnenstedelijk, een aantal buitenstedelijk en sluiten aan bij de verstedelijkingsvisie van de gemeenten, provincies en het Rijk.

Met deze locaties kunnen de komende tien jaar circa 200.000 woningen worden gebouwd (in totaal 440.000 tot aan 2040). In 2022 wordt verder gewerkt aan plannen van aanpak en de benodigde voorbereidingen.

Ten tweede zet BZK met de Woningbouwimpuls in op het sneller bouwen van meer betaalbare woningen door heel Nederland. Door de inzet van de Woningbouwimpuls en cofinanciering van medeoverheden worden er de komende jaren vanuit de eerste twee tranches 96.000 woningen sneller en betaalbaarder gebouwd. Dat is ruim tien procent van de opgave voor de komende tien jaar. Er zijn nog veel meer woningbouwontwikkelingen waarbij de publieke kosten de opbrengsten overtreffen. In 2022 resteert nog € 100 miljoen die is gereserveerd voor ouderenhuisvesting en Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-afspraken met (gemeente) Utrecht over woningbouw.

Ten derde zorgt BZK ervoor dat de woningbouw snel en onder de juiste condities kan plaatsvinden, door het creëren van de juiste (rand)voorwaarden voor de woningbouw.

Leefbaarheid en veiligheid

In verschillende steden en gebieden ziet het kabinet een stapeling van maatschappelijke opgaven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, die nog verder zijn versterkt door de coronacrisis.

Met Agenda Stad zetten steden, regio's en rijksoverheid zich ook in 2022 samen met maatschappelijke partners in voor innovatie, leefbaarheid en economische groei. Verschillende regionale partijen hebben gevraagd deze aanpak te verbreden tot Agenda Stad en Regio. In 2022 werken ze dit verder uit.

In bepaalde wijken veroorzaakt de stapeling van opgaven maatschappelijke onrust en kan een voedingsbodem ontstaan voor ondermijning door georganiseerde criminaliteit. In zestien stedelijke vernieuwingsgebieden werken ze in het kader van het Nationaal herstel- en perspectiefprogramma leefbaarheid en veiligheid aan [een integrale en gebiedsgerichte aanpak](#). Deze aanpak bouwt voort op de aanpak Rotterdam-Zuid en vraagt om een bestuurlijk vernieuwende werkwijze (onder regie van de burgemeester). Zo kunnen doorbraken tussen verschillende sectoren worden gerealiseerd.

De huisvesting van mensen met een bijzondere woonbehoefte blijft een uitdaging. Om geschikte huisvesting voor verschillende aandachtsgroepen, zoals daklozen, en arbeidsmigranten, spoedzoekers en woonwagenbewoners te realiseren, stimuleren we de bouw van betaalbare en passende woningen en brengen we met gemeenten meer samenhang in de huisvesting van diverse aandachtsgroepen. Specifiek voor ouderen is ook in 2022 € 20 miljoen beschikbaar voor het stimuleren van geclusterde woningen voor ouderen. Tevens komt er € 10 miljoen beschikbaar voor kwetsbare groepen.

Sociaal Werk Nederland trekt met Aedes op om naast 'stenen' ook 'handen in de wijk voor ondersteuning ([waakvlamfunctie/sociaal werk](#))' gefinancierd te krijgen om de leefbaarheid te verbeteren en het welzijn van (kwetsbare) bewoners te verbeteren.

Gemeentefonds voor het jaar 2022

Op het vlak van de interbestuurlijke en financiële verhoudingen tussen het Rijk en de medeoverheden zijn er momenteel veel ontwikkelingen gaande. Er wordt gewerkt aan een herijking van de verdeelmodellen voor het gemeentefonds en het provinciefonds, het gemeentelijk en provinciaal belastinggebied is bekeken en de normeringssystematiek is geëvalueerd. Een mogelijke herziening van het uitkeringsstelsel is onderwerp van onderzoek en de financiële positie van gemeenten is een punt van zorg; met bijzondere aandacht voor de kosten van de jeugdzorg.

Een nieuw kabinet zal keuzes moeten maken richting 2022 en de bijbehorende wetswijzigingen zullen tijdig het vaststellingstraject in moeten gaan. Zodat de aangepaste Financiële-verhoudingswet op 1 januari 2023 in werking kan treden.

De ontwerpbegroting gemeentefonds stijgt van 34.806.992 in 2021 naar 35.597.115 in 2022 door onder meer toevoeging jeugdzorg (1.3 miljard) en gemeentelijk accres (1,5 miljard).

Nadere toelichting op thema gemeentefonds

Jeugdzorg

Het kabinet stelt voor 2022 incidenteel € 1,3 miljard extra beschikbaar aan gemeenten ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Dat komt boven op de eerder toegezegde € 300 miljoen voor dat jaar. Hierin is ook meegenomen dat gemeenten uitvoering geven aan maatregelen die in 2022 een besparing van € 214 miljoen op de jeugdzorguitgaven opleveren. Voor de jaren na 2022 dient het oordeel als *zwaarwegende inbreng voor de kabinetsformatie*. Tegelijk committeren de VNG en het Rijk zich, in samenwerking met andere partijen, nu al aan het opstellen van een *hervormingsagenda*, die bestaat uit de combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd.

Lokale cultuur en buurt- en dorpshuizen (Covid-19)

In het kader van de compensatie van extra uitgaven als gevolg van de coronacrisis heeft het kabinet voor de lokale cultuur en buurt- en dorpshuizen eerder middelen gereserveerd op de Aanvullende Post bij het Ministerie van Financiën. *Het kabinet hevelt de voor de lokale cultuur en buurt- en dorpshuizen gereserveerde € 60 miljoen nu over naar het gemeentefonds ter compensatie van de extra uitgaven van gemeenten.*

Begroting VWS, Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Gezondheid en de onderliggende onderwerpen: Gezondheid, ouderen, preventie.

Opvallend is dat bij gezondheidsverschillen een toename aan bekostiging is opgenomen tot 2026.

De Landelijke Nota Gezondheidsbeleid die vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) iedere vier jaar wordt opgesteld beschrijft de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid en is richtinggevend voor het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten. In totaal is hiervoor in 2022 € 23,8 miljoen beschikbaar. Om dit te bereiken worden onder andere de volgende uitgaven gedaan:

Alles is gezondheid

Er wordt ingezet op het activeren en borgen van domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden en *het aanjagen en ondersteunen van wijken en regio's*. Zij werken daarbij vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, dat een belangrijke plek heeft gekregen binnen het programma. Het institute for Positive Health (iPH) is samengegaan met Alles is Gezondheid en het toepassen en doorontwikkelen van het gedachtegoed gaat onder die noemer verder. Hier is 3,1 miljoen voor beschikbaar.

Preventiecoalities

Dit betreft het faciliteren van samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars door middel van bijdragen in de kosten van de procescoördinatie. Kabinet: *'Hiermee ondersteunen we effectieve preventieactiviteiten voor risicogroepen met als doel de gezondheid van deze risicogroepen te verbeteren.* Hier is € 2,2 miljoen voor beschikbaar.

Gezonde leefstijl en gezond gewicht

De inzet op gezonde leefstijl, gezonde voeding en een gezond gewicht krijgt ook in 2022 extra aandacht via het Nationaal Preventieakkoord. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij effectieve en bestaande programmalijnen. Er worden diverse subsidies verstrekt, onder andere: subsidie aan het Voedingscentrum om te voorzien in de juiste informatie over gezonde en veilige voeding voor burgers en professionals; subsidie aan de Stichting Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) om in gemeenten een gezonde(re) omgeving te creëren en in te zetten op een stijging van het aantal jongeren op een gezond gewicht. Hierbij werkt de stichting samen met diverse partijen: overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

De brede programma's *Gezonde School* en *Gezonde Kinderopvang*. Hierin worden in nauwe samenwerking met de ministeries van OCW, LNV en SZW de kinderen in voorschoolse voorzieningen, het basis- en voortgezet onderwijs en mbo gestimuleerd tot een gezonde leefstijl. Onderdeel daarvan is het streven dat alle schoolkantines beschikken over een gezond aanbod volgens de richtlijnen van het Voedingscentrum. In totaal gaat het hierbij om € 19,3 miljoen.

Sociaal Werk Nederland is partner van het Nationaal Preventieakkoord en JOGG, en leden nemen deel aan de programma's *Gezonde School* en *Gezonde Kinderopvang*.

Gezondheidsbevordering

Er worden in 2022 diverse opdrachten verstrekt in het kader van gezondheidsbevordering voor de volgende thema's: de medicatie voor de medische heroïnebehandeling, de preventie van alcohol, drugs en tabak, letselpreventie en gezonde leefstijl, gezonde voeding en een gezond gewicht. Hier is € 4,3 miljoen voor beschikbaar.

Curatieve geestelijke gezondheidszorg

VWS stelt in 2022 € 34,9 miljoen beschikbaar voor het verstrekken van subsidies ter bevordering van de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de curatieve geestelijke gezondheidszorg.

Programma Eén tegen eenzaamheid

De doelstelling van het programma *Eén tegen eenzaamheid* is het signaleren, bespreekbaar maken, doorbreken, en duurzaam aanpakken van eenzaamheid teneinde de trend van eenzaamheid onder ouderen te doorbreken. Dit gebeurt via ondersteuning van gemeenten, de nationale coalitie tegen eenzaamheid en met een publiekscampagne. Uit de voortgang van het programma (Derde Voortgangsrapportage Eén tegen eenzaamheid | Tweede Kamer der Staten-Generaal) blijkt dat gemeenten en nationale partners langdurige aandacht voor het onderwerp eenzaamheid nodig vinden. Zij hechten veel waarde aan de rol van het actieprogramma *Eén tegen eenzaamheid* daarbij. *Het programma zal daarom langer, in ieder geval tot in 2023, doorlopen. Deze periode zal de focus blijven liggen op het overdragen van kennis en het doorzetten van de gezamenlijke beweging tegen eenzaamheid op de langere termijn.*

Sociaal Werk Nederland organiseert met VWS op 28 oktober een [speciale Online Masterclass voor sociaal werkers](#), met innovatieve aanpakken.

Programma Langer Thuis

Het programma Langer Thuis wordt eind 2021 afgerond. VWS zet met dit programma onder andere in op preventie, het versterken van de sociale basis, het versterken van eigen redzaamheid van ouderen en hun (sociale) omgeving en het voorkomen van zorg. Wanneer zorg en ondersteuning nodig zijn, moet de samenwerking goed zijn georganiseerd en aansluiten op de behoeften van ouderen. Ook wordt, om mantelzorgers zoveel mogelijk te ondersteunen, ingezet op de uitvoering van de afspraken die zijn opgenomen in de landelijke aanpak 'Samen sterk voor mantelzorg'.

In 2022 geven partijen verder uitvoering aan het opstellen van de werkagenda conform de bestuurlijke afspraken 'wonen voor ouderen' door partijen in 2021.

Met de afspraken in deze werkagenda wordt een volgend kabinet in positie gebracht hier goed geïnformeerd en snel een besluit over te kunnen nemen.

Voor het structureel beter huisvesten van alle aandachtsgroepen (waaronder ouderen) bracht de interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen een adviesrapport uit: [Een thuis voor iedereen](#). Aanbevelingen uit dit rapport worden interdepartementaal en interbestuurlijk opgepakt.

Sociaal Werk Nederland is partner van het Programma Langer Thuis.

Kwetsbare groepen - Aanpak dak- en thuisloosheid en beschermd wonen

De afgelopen jaren is ingezet op een forse vermindering van het aantal dak- thuisloze mensen in Nederland. Hiervoor zijn het Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren (2019-2021) en de Brede aanpak van dak- en thuisloosheid (2020-2021) opgezet. Beide programma's lopen eind 2021 af.

Passende ondersteuning van mensen die beschermd wonen of (dreigend) dak- of thuisloos zijn, blijft echter van onverminderd belang, mede vanwege de verwachte impact van de coronacrisis op deze kwetsbare doelgroepen. Hierbij zal de samenwerking met onder andere de ministeries van BZK en SZW worden gecontinueerd. Kernthema's in 2022 zijn het realiseren van voldoende passende huisvesting met begeleiding, het tegengaan van processen van sociale uitsluiting en passende lokale ondersteuning en zorg aan mensen met (psychische) problematiek.

Daarnaast werken we in 2022 verder aan de voorbereiding van de implementatie van het advies 'van beschermd wonen naar een beschermd thuis.' Als onderdeel daarvan bereiden gemeenten de inhoudelijke doordecentralisatie van beschermd wonen per 1 januari 2022 voor en is vanaf 1 januari 2023 de financiële doordecentralisatie gepland.

Palliatieve (terminale) zorg en geestelijke verzorging thuis

Voor mensen die door ziekte en kwetsbaarheid in hun laatste levensfase verkeren is palliatieve (terminale) zorg voorhanden. Deze zorg is gericht op het voorkomen en verlichten van lijden, door middel van vroegtijdige signalering en zorgvuldige beoordeling en behandeling. Het kabinet ondersteunt vrijwilligers en netwerken die deze zorg verlenen met subsidie.

Deze subsidie wordt vanaf 2022 verlengd voor vijf jaar. De subsidieregeling voorziet ook in bekostiging van geestelijke verzorging thuis voor palliatieve patiënten en hun naasten, kinderen in de palliatieve fase en 50+'ers. In totaal is in 2022 € 42,7 miljoen beschikbaar. Een deel van dit budget is bestemd voor scholingsaanbod sociaal werkers, vrijwilligers en onderzoek naar doorontwikkeling levensvragen. Sociaal Werk Nederland is partner in dit traject.

JEUGD

Maatschappelijke diensttijd

De inzet van de middelen voor 2022 is gericht op het bereiken van 65.000 jongeren in projecten die met de vernieuwde subsidieregeling worden gehonoreerd. In 2022 zal ook de verdere inbedding van MDT als instrument in de uitvoering van het sociaal domein ter hand worden genomen.

Kabinet: 'In de subsidieaanvragen is het indienen met een partnerschap waarbij ook het sociaal domein is betrokken een voorwaarde. De motivering om dit te doen is dat MDT bijdraagt aan oplossingen voor verschillende domeinoverstijgende vraagstukken zoals mentaal welzijn, jeugdwerkloosheid, schulden, onderwijsachterstanden, maar ook eenzaamheid.'

Het Rijk en de gemeenten werken hierbij samen. Voor de (middel)lange termijn wordt nagegaan in de Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, 35 925 XVI, nr. 2 85 hoeverre de overheid *de ondersteuning van jongeren meer geïntegreerd kan vormgeven.*

Minstens zo belangrijk is om dit samen met jongeren zelf te doen, in lijn met de werkwijze bij MDT. MDT is ook als instrument opgenomen in de rijksbrede aanpak voor herstel en perspectief voor de jeugd om de negatieve effecten van de coronacrisis voor jongeren op korte termijn zoveel mogelijk weg te nemen of te verzachten en de uitgangspositie van jongeren in de samenleving op langere termijn versterken.

In 2022 komt er via het doorlopende evaluatieonderzoek een update van het inzicht in de bereikte effecten voor en door de jongeren. Vanuit het Rijk is voor 2022 € 100 miljoen beschikbaar voor de verdere ontwikkeling van MDT.

Coronacrisis en jongeren

In 2021 zijn extra middelen beschikbaar gesteld om de nadelige gevolgen van de coronacrisis voor jongeren te beperken, via het zgn. Jeugdpakket (€ 58,5 miljoen) en het Steunpakket welzijn jeugd (€ 40 miljoen). Ook is hiermee ingezet op stimuleren van initiatieven om jongeren eerder en beter te betrekken bij maatregelen die hen aangaan. In het kader van het Herstelplan jeugd wordt in 2022 het mentaal welbevinden van de jeugd gemonitord.

Jeugdzorg

Het Kabinet zet 130 miljoen extra in voor de jeugdzorg, zoals eerder al aangekondigd. Het nieuwe kabinet moet nieuwe beslissingen hierin nemen en een hervormingsagenda gaan opstellen. Deze hervormingsagenda omvat zowel afspraken over maatregelen die passen binnen het huidige stelsel, als het starten met de voorbereiding van aanpassing in nationale wet- en regelgeving waar een nieuw kabinet definitief over moet besluiten.

Bevorderen van een goede overgang van jeugd naar volwassenheid

Ook in 2022 worden gemeenten en zorgaanbieders ondersteund bij de totstandkoming van doorlopende en ontwikkelingsgerichte zorgarrangementen voor kwetsbare jongeren. Hiervoor heeft het kabinet structureel € 11,4 miljoen uitgetrokken. Dat bedrag is toegevoegd aan het Gemeentefonds

Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Voor de verschillende onderdelen in de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld zijn middelen beschikbaar, waaronder € 2 miljoen voor het versterken van forensisch-medische expertise bij kindermishandeling (FMEK) van de GGD GHOR. Verder is er € 1,4 miljoen beschikbaar voor de implementatie van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het totale beschikbare budget voor het tegengaan van kindermishandeling is circa € 11,2 miljoen.

Sport in buurten

Lokale en/of regionale sportakkoorden zijn het aangewezen instrument om de ambities uit het Nationaal Sportakkoord te realiseren. In een lokaal sportakkoord maken partijen afspraken welke ambities op het gebied van sport en bewegen er binnen hun gemeenten zijn en hoe ze deze willen verwezenlijken.

Bij het Nationaal Sportakkoord kunnen gemeenten een budget aanvragen afhankelijk van het aantal inwoners. De budgetten liggen tussen de € 10.000 en € 200.000. In totaal is in 2022 hiervoor € 10,2 miljoen beschikbaar. 347 gemeenten hebben een lokaal sportakkoord.

Begroting JenV, Justitie en Veiligheid

Criminaliteit en jongeren - Aanpak ondermijnende criminaliteit

Het kabinet stelt: 'De bestrijding van ondermijnende criminaliteit staat dan ook hoog op de agenda, maar dat vergt een lange adem. Criminaliteit kan je niet uitwissen, wel indammen. Maar zelfs dat vergt meer dan één begrotingsjaar of één kabinetsperiode.'

'Meer aandacht is nodig om specifieke groepen te beschermen, zoals voor jongeren, ouderen en slachtoffers van criminele uitbuiting. Criminaliteitspreventie verankeren we daarom beter en steviger in beleid en meer in samenhang met repressieve maatregelen. We zien deze uitgangspunten terug in een grote variatie van deelterreinen waarin we

samen met anderen recht en veiligheid vormgeven.'

Ook het verminderen van de aantrekkingskracht van het criminele milieu op jongeren verdient hierbij een plek. In 2022 krijgen uiteenlopende wetstrajecten uit de wetgevingsagenda 'aanpak ondermijning' een vervolg. 'Daarmee leggen we het fundament voor een evidence based aanpak waarmee we even vooruit kunnen.'

Voor een krachtige regievoering op de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit is een programmadirecteur-generaal ondermijning (DGO) aangesteld.

Het kabinet trekt ondanks de demissionaire status extra geld uit voor de aanpak ondermijnende criminaliteit in 2022: daarin wordt 525 miljoen extra geïnvesteerd. 'Formeel gezag' moet meer zichtbaar zijn in de kwetsbare wijken en jongeren moet perspectief worden geboden op studie en werk. Het kabinet stimuleert het gebruik van preventieve programma's als 'alleen jij bepaalt wie je bent', 'Alleskidzzz' en voor vroegsignalering 'basta' en roept lokale organisaties en gemeenten op deze te gebruiken. **Dat zijn programma's van het Nederlands Jeugdinstituut, die grotendeels uitgevoerd kunnen worden door sociaalwerkorganisaties en schoolmaatschappelijk werk.**

Sociaal juridische ondersteuning

Het kabinet onderkent het belang van maatwerk voor burgers en de menselijke maat bij het inzetten van justitiële en financiële instrumenten. De sociale advocatuur krijgt betere vergoedingen, met inzet van 154 miljoen extra. Het kabinet zet ook in op 'meer oplossingen, minder procedures' om zodoende op den duur het aantal procedures te verminderen, juist door laagdrempelige en vroegtijdige hulp en ondersteuning. Maar het gaat er wel van uit dat vanaf 2025 nog 64 miljoen euro structureel nodig is voor deze inzet.

Sociaal Werk Nederland pleit voor laagdrempelige dienstverlening zoals die door sociaal raadslieden geleverd wordt, in elke gemeente. Die ontbreekt nu in 200 gemeenten.

Begroting SZW, Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Als gevolg van de pandemie zullen naar verwachting meer mensen te maken krijgen met schulden. Daarom heeft het kabinet de armoede- en schuldenaanpak geïntensiveerd en versneld. De verschillende projecten lopen van begin 2021 tot eind 2022.

Het kabinet investeert extra in het voorkómen van *problematische schulden*, ook als gevolg van de pandemie. Er is 30 miljoen euro extra voor saneringskredieten. Die bieden mensen met schulden de mogelijkheid tot overname van schulden door de kredietbank als enige schuldeiser, waardoor ze minder stress hebben.

Het kabinet heeft de ambitie om *kinderarmoede* terug te dringen van 9,2% in 2015 naar 4,6% in 2030, met extra inzet van 13,8 miljoen euro voor de aanpak van kinderarmoede.

Het kabinet zet ook in op het vergroten van de *kennis en vaardigheden over geldzorgen* bij professionals en vrijwilligers in het brede sociaal domein. En bovendien op uitbreiding van het aantal *vindplaatsen* van mensen met geldzorgen en verdere kennisontwikkeling en -deling over effectieve *laagdrempelige ondersteuning*, zodat problematische schulden worden voorkomen.

Brede aanpak dak- en thuisloosheid

SZW werkt samen met VWS, BZK en gemeenten aan de brede aanpak dak- en thuisloosheid, waarin bijvoorbeeld wordt gekeken waar gemeenten maatwerk kunnen bieden binnen de kaders van de Participatiewet.

Het CBS schat op basis van voorlopige cijfers dat Nederland op 1 januari 2020 ruim 36.000 daklozen telde. De jarenlange stijging, tot 39.000 op 1 januari 2018, is volgens het CBS hiermee tot stilstand gekomen ('Stijging van het aantal daklozen tot stilstand gekomen' (cbs.nl)).

Begroting OCW, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Actieplan laaggeletterdheid/Tel mee met taal

Het kabinet stimuleert het programma Tel mee met taal in 2022 extra met 15,2 miljoen euro. Dit ter ondersteuning van de aanpak van laaggeletterdheid. Dat wordt door de ministeries van OCW, SZW, VWS en BZK uitgevoerd en gefinancierd.

Al op 18 maart 2019 heeft de Tweede Kamer een brief (Kamerstukken II 2018/19, 28760, nr. 84) ontvangen waarin het kabinet maatregelen aankondigt om de aanpak van laaggeletterdheid in de periode 2020–2024 een extra impuls te geven.

Met het programma Tel mee met Taal worden onder andere gemeenten, aanbieders van cursussen, werkgevers, bibliotheken en maatschappelijke organisaties ondersteund om laaggeletterden te herkennen, door te verwijzen en te scholen.

De activiteiten worden door verschillende partijen uitgevoerd, waaronder veel sociaalwerkorganisaties.

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Gemeenten ontvangen in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs middelen voor aanvullende interventies voor leerlingen.

Gemeenten nemen een centrale rol in bij het bevorderen van het samenwerken of het bieden van ondersteuning op scholen. Denk hierbij aan terreinen waar de gemeente nu al een verantwoordelijkheid heeft: **de bestrijding van onderwijsachterstanden, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp, sociaal werk of de vve.**

Het (corona-)budget van 8,5 miljard euro wordt ook gebruikt om de aanpak jeugdwerkloosheid te verlengen, de subsidieregeling *praktijkleren* te verhogen en het *actieplan stages en leerbanen met een jaar te verlengen*.

Gemeenten kunnen vanuit hun regierol vanuit het budget NPO ook sturen op buitenschoolse ondersteuning van jongeren op het gebied van mentale en sociale gezondheid, bijvoorbeeld *door extra inzet van schoolmaatschappelijk werk, kinder- en jongerenwerk*.

Mbo

Met de subsidieregeling extra begeleiding en nazorg mbo 2021-2022 is in 2021 € 24,5 miljoen ter beschikking gesteld aan mbo-instellingen voor het bieden van extra begeleiding aan laatstejaars mbo-studenten en nazorg aan mbo-gediplomeerden. Concreet zetten mbo-instellingen de subsidiemiddelen in om aan laatstejaars mbo-studenten extra begeleiding te geven en hen na diplomering te blijven ondersteunen (nazorg). Daarbij kan gedacht worden aan verdiepende trainingen voor

sollicitatievaardigheden in het laatste jaar, een uitstroomgesprek bij diplomering en waar nodig coaching (in samenwerking met de gemeente) als nazorg. De middelen die beschikbaar zijn op basis van deze subsidieregeling worden over de instellingen verdeeld op basis van het aantal studenten met een grote kans op werkloosheid dat aan de instelling studeert. Van de beschikbare € 24,5 miljoen is € 24,2 miljoen aangevraagd en toegekend.

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs ontvangen de instellingen € 170 miljoen om studenten te begeleiden bij het inlopen van de opgelopen studievertraging en bij hun persoonlijke ontwikkeling.

Het kabinet verlengt de aanpak jeugdwerkloosheid, zodat scholen en gemeenten kwetsbare schoolverlaters kunnen begeleiden naar vervolgonderwijs of werk.

Om het ontstane tekort aan stages en leerwerkplekken tegen te gaan, wordt het budget voor de subsidieregeling praktijkleren verhoogd en het actieplan stages en leerbanen met één jaar verlengd.
